

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยเก็บรวบรวมด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for windows โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์พบว่าการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) ที่ได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง สรุปผลได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สภาพแวดล้อมในการทำงาน และโอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้าร่วมกันมีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($R=.778$) โดยตัวแปรทั้งสามร่วมกันกำหนดค่าความแปรปรวนของขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ได้ประมาณร้อยละ 61 ($R^2 = .605$) และจากการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่มีต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า ทุกตัวมีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โดยโอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้ามีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตามลำดับ

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว ที่ได้ทำการศึกษาซึ่งประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สภาพแวดล้อมในการทำงาน โอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้าร่วมกันสามารถกำหนดความแปรปรวนของขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูได้ร้อยละ 61 ($R^2=.605$) โดยมีประเด็นหลักสำคัญที่ได้นำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรโอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้า ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูมากที่สุด ($Beta=.309$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) มีการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถ ได้รับการพิจารณาความดีความชอบด้วยความเป็นธรรม มีโอกาสที่จะได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือตำแหน่งที่สูงขึ้น เข้าการอบรม ศึกษาดูงาน มีการส่งเสริมให้ทำผลงานทางวิชาการ มีการพัฒนาวิทยฐานะและคุณวุฒิที่สูงขึ้น จึงทำให้ครูรู้สึกได้ว่าตนเองมีโอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้าในการทำงาน เกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานต่อสถานศึกษามากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บริสุทธิ์ นุศรีวอ (2541, หน้า 110-111) ได้ทำการศึกษารื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีของข้าราชการตำรวจสังกัดกองทะเบียนพลกรมตำรวจ ผลการวิจัยพบว่าข้าราชการตำรวจสังกัดกองทะเบียนพลกรมตำรวจมีสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์สูง และจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลกระทบต่อขวัญกำลังใจพบว่าปัจจัย โอกาสความก้าวหน้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับผลงานงานวิจัยของ พณิญา นาดาแสง (2550 , หน้า 88) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานราชการในสถานศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากพนักงานราชการมีโอกาสได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการทำงาน ทำให้มีความกระตือรือร้นในการทำงานมีความรับผิดชอบ มีทักษะ มีฐานะ และเกียรติภูมิสูงขึ้น และทำงานเต็มความรู้ความสามารถ รู้สึกภาคภูมิใจในความก้าวหน้า และผ่านการประเมินผลการปฏิบัติงานบนพื้นฐานของผลสำเร็จ และผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักในระดับดี ให้ได้รับการเลื่อนขั้นค่าตอบแทนประจำปี ส่งผลทำให้มีความพึงพอใจ มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2. ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จากผลการวิจัยพบว่า มีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูเป็นอันดับ 2 ($Beta=.303$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ครูในโรงเรียนสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) ยากให้มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน เช่น ผู้บังคับบัญชามีการมอบหมายงานที่ชัดเจนและตรงกับความรู้ความสามารถของครู ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานมีการให้คำปรึกษาในการทำงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและยอมรับในความสามารถซึ่งกันและกัน มีการสร้างความสัมพันธ์ให้ผู้ร่วมงานเกิดความรัก ความผูกพัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงทำให้ครูมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานงานวิจัยของ คำทอง อมาตย์มนตรี (2540, หน้า 69-70) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการศึกษาพบว่าครูมีสภาพขวัญกำลังใจอยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจ มีความสัมพันธ์กับสภาพขวัญกำลังใจอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 คือความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ได้รับความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติงาน มีความพอใจในงาน มีความพึงพอใจของการทำงานเป็นกลุ่ม มีความมั่นคงปลอดภัยจากการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สาราณ บุญคำโชติ (2549, หน้า 88) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสถานศึกษา โดยรวมพบว่าข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากเกือบทุกด้าน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ผู้บริหารมีความเป็นกันเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นของครู ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานให้ความช่วยเหลือครูเมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงาน และแสดงความยินดีเมื่อได้สร้างชื่อเสียงให้กับทางโรงเรียน ส่งผลให้ครูมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของเวิสต์ (Werst, 1988, p.2595-A) ได้ทำการศึกษาขวัญของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยสรุปผลการวิจัยว่า ครูสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีขวัญสูงกว่าครูที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูด้วยกัน และปริมาณการสอนครูที่มีอายุตั้งแต่ 46 ปีขึ้นไป มีขวัญสูงกว่าครูที่มีอายุน้อยกว่า 46 ปี ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างครู ปริมาณการสอน สถานภาพของครู สิ่งอำนวยความสะดวก และแรงกดดันจากชุมชน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของฟอล์คกินส์ (Folkins, 1977, p.5783-A) แห่งมหาวิทยาลัยมิชิซูรี โคลัมเบีย ได้ศึกษาขวัญในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในเมืองโคลัมเบียจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับขวัญของครู ผลจากการวิจัยศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครูใหญ่ ความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างครูด้วยกัน สถานภาพของครูเงินเดือน การให้การสนับสนุนการศึกษาจากชุมชน การจัดการบริการและสวัสดิการของโรงเรียน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ตัวแปรสภาพแวดล้อมในการทำงาน จากผลการวิจัยพบว่า มีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูเป็นอันดับ 3 (Beta = .262) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) ต้องการสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม ปลอดภัย มีความเหมาะสม สะดวกสบาย และสภาวะทางจิตใจที่ครูมีต่อผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ได้รับความไว้วางใจ ได้รับการยอมรับ ความรัก ความอบอุ่น ความจริงใจ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน จึงทำให้ครูมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น สอดคล้องกับผลงานงานวิจัยของ สำราญ บุญคำโชติ (2549, หน้า 88) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสถานศึกษา โดยรวมพบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากเกือบทุกด้าน ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ห้องเรียนมีบรรยากาศเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพียงพอกับความต้องการ โรงเรียนมีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ สภาพแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนถูกสุขลักษณะ ส่งผลให้ครูมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับผลงานงานวิจัยของ สัตยชัย จิตต์ประสงค์ (2548, หน้า 155) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการทำงานของครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการทำงานของครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยภาพรวม ครูมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการทำงานในระดับมาก สถานที่ตั้งของอาคารไม่ใกล้หรือไกลจนเกินไป การวางผังอาคารเรียน อาคารประกอบไม่ใกล้หรือไกลจนเกินไป ถนนภายในโรงเรียนไม่เป็นหลุมเป็นบ่อ แสงสว่างในห้องเรียนเพียงพอกับการใช้สายตาแสงสว่างภายในอาคารประกอบเพียงพอ สถานที่ที่ถึงขณะสะอาดไม่ส่งกลิ่นรบกวน การจัดห้องเรียนสะอาด ห้องเรียนสะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สภาพดินในโรงเรียนเป็นดินดี และมีระบบระบายน้ำไหลได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อแนวทางในการเสริมสร้างให้ครูเกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล มีการกำหนดนโยบายในการบริหารงานที่ชัดเจน ให้ความช่วยเหลือในการทำงานแก่ครู สร้างความสัมพันธ์ให้ผู้ร่วมงานเกิดความรัก ความผูกพัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ยอมรับความสามารถซึ่งกันและกัน มีการจัด

สภาพแวดล้อมในการทำงานให้น่าอยู่ สะดวกสบาย มีความปลอดภัยในการทำงาน จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ สร้างบรรยากาศและความรู้สึกที่ดีระหว่างครู ให้ความรักความสามัคคี ส่งเสริมโอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้าให้ครูได้เข้าอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน มีการพัฒนาวิทยฐานะและคุณวุฒิที่สูงขึ้น และประเมิผลการทำงานของครูอย่างยุติธรรม

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ควรนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลในการกำหนดเป็นแผนพัฒนาผู้บริหาร โรงเรียนในเรื่องของ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานให้น่าอยู่ และการส่งเสริมโอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้าในการทำงานแก่ครูอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลจากการที่ครูมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานมาศึกษาเป็นตัวแปรอิสระและศึกษาตัวแปรตามอื่นๆ เพื่อขยายผลการศึกษาวัยุ่กำลังใจให้มีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เพราะผลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ฝ่ายบริหารงานบุคคลและสถานศึกษาเป็นอย่างมาก

2. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู พร้อมทั้งมีการวิจัยในเชิงติดตามและประเมินผลขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา)